

джерела доказів у КПК України [4, с. 115–118]. Це ставить під сумнів доцільність введення даного поняття у КПК України, а не користування ustalеним – висновок експерта.

Подальше опрацювання та узагальнення кримінальної процесуальної діяльності органів дізнання дозволить обґрунтувати уточнення окремих норм чинного КПК та приведення їх у відповідність до потреб практики та загально прийнятих способів формування судових доказів.

Список використаних джерел

1. Задорожний Б. Законодавча влада. URL : https://zib.com.ua/ua/139881-kriminalni_prostupki_shvidke_rozsliduvannya_bez_realnogo_zah.html.
2. Гонтаренко В. Окремі питання щодо участі спеціаліста під час досудового розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з домашнім насильством. *Актуальні питання вдосконалення судово-експертної та правоохоронної діяльності* : збірник матеріалів засідання № 3 постійно діючої Міжнародної науково-практичної конференції (м. Кропивницький, 23 вересня 2022 р.). Кропивницький: ТОВ «Центрально-Українське видавництво», 2022. С. 195–197.
3. Антонюк П. Є., Свобода Є. Ю., Михальчук Т. В. Висновок спеціаліста як джерело доказів у кримінальному провадженні: аналіз процесуальної спроможності. *Криміналістика і судова експертиза*. Київ, 2021. Випуск 66. С. 88–94.
4. Сімакова-Єфремян Е. Б. До питання про введення у кримінальне процесуальне законодавство поняття «висновок спеціаліста». *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. Харків : Право, 2019. № 20. С. 115–119.

Пиріг Ігор Володимирович,
професор кафедри криміналістики
та домедичної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ, доктор
юридичних наук, професор

ПРИЗНАЧЕННЯ ЕКСПЕРТИЗ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, УЧИНЕНИХ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Судова експертиза є дослідженням на основі спеціальних знань у галузі науки, техніки, мистецтва, ремесла тощо об'єктів, явищ і процесів з метою надання висновку з питань, що є або будуть предметом судового розгляду [1]. Висновки експертизи є вагомим засобом доказування при розслідуванні будь-якого кримінального правопорушення. З початку розв'язання повномасштабної агресії РФ проти нашої країни значно збільшилось кількість воєнних злочинів. За

даними Офісу Генерального прокурора України станом на 15.11.2022 року зареєстровано 18882 злочинів проти основ національної безпеки (державна зрада, пособництво державі-агресору, диверсія, колабораційна діяльність тощо) та 46888 злочинів проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку (пропаганда війни, порушення законів та звичаїв війни, геноцид, найманство, планування, підготовка, розв'язування та ведення агресивної війни тощо).

В методиці розслідування зазначених злочинів експертизи відіграють значну роль. Аналізом експертної практики кількість окремих видів експертиз, пов'язаних з розслідуванням вказаних вище злочинів збільшилась. Виділимо основні види експертиз, що призначаються при розслідуванні та питанні, що ними вирішуються безпосередньо при розслідуванні злочинів, вчинених в умовах воєнного стану.

1. Експертиза зброї та слідів і обставин її використання. Об'єктами дослідження є вогнепальна зброя та боєприпаси; сліди зброї, сліди пострілу та ситуаційні обставини пострілу; гранатомети та ствольна артилерійська зброя; ракетно-реактивна зброя. До основних завдань досліджень вогнепальної зброї та бойових припасів до неї належать: встановлення належності об'єктів до вогнепальної зброї або до боєприпасів; визначення їх виду, моделі та калібру; стану зброї, боєприпасів до неї та придатності їх до стрільби; належності об'єктів до частин вогнепальної зброї та ін. До основних завдань досліджень слідів зброї, слідів пострілу та ситуаційних обставин пострілу належать встановлення: конкретного екземпляра вогнепальної зброї за слідами на стріляних кулях, гільзах; обставин, пов'язаних з використанням зброї або конструктивно схожих до неї виробів тощо.

Основними завданнями дослідження гранатометів та ствольної артилерійської зброї є установлення їх належності до вогнепальної або ракетної та реактивної зброї, визначення їх типу, виду, моделі або зразка для виробів промислового виробництва, способу виготовлення та придатності для використання за призначенням [3]. Об'єктами дослідження при цьому є гранатомети реактивні та нереактивні, міномети, артилерійські гармати протитанкові ракетні комплекси, реактивні системи залпового вогню, зенітно-ракетні комплекси тощо.

2. Вибухотехнічна, а саме експертиза вибухових пристроїв, вибухових речовин і продуктів вибуху призначається із метою отримання відомостей стосовно найменування, конструкції, стану й інших фактичних даних про вибухові пристрої, боєприпаси, вибухові речовини, засоби підризу, обставини підготовки та вчинення вибуху, а також встановлення групової належності та єдиного джерела походження вибухових пристроїв у непошкодженому вигляді або за фрагментами (осколками). Основними завданнями експертизи є: визначення: факту вибуху вибухового пристрою на місці події; виду вибуху; належності об'єкта до вибухових пристроїв (боєприпасів) та класифікаційної категорії пристрою; потужності вибуху вибухового

пристрою; здатності пристрою викликати вибух та можливості вибуху пристрою в конкретних умовах; належності об'єкта до вибухових речовин або речовин, які можна використати як компоненти для виготовлення вибухових речовин, порохових зарядів, а також виявлення мікрослідів вибухових речовин і продуктів їх розкладу на предметах-носіях [3].

3. Інженерно-технічна, а саме наступні її види: інженерно-транспортна (автотехнічна, залізнично-транспортна); дорожньо-технічна; будівельно-технічна; оціночно-будівельна; пожежно-технічна; інженерно-екологічна. Будівельно-технічна та оціночно-будівельна експертизи вирішують наступні основні завдання: визначення технічного стану будівель, споруд та інженерних мереж, причин пошкоджень та руйнувань об'єктів та їх елементів; визначення вартості будівельних робіт, пов'язаних з переобладнанням, усуненням наслідків залиття, пожежі, стихійного лиха, механічного впливу тощо. Пожежно-технічна експертиза проводиться для встановлення: причин, умов та процесів виникнення пожежі; часу та шляхів розповсюдження пожежі; обставин, що сприяли виникненню та розповсюдженню пожежі; умов, засобів і способів гасіння пожежі.

4. Товарознавча: машин, обладнання, сировини та споживчих товарів; транспортно-товарознавча; військового майна, техніки та озброєння. Автотоварознавча експертиза призначається із метою отримання відомостей про ринкову вартість колісних транспортних засобів, їхніх складових, а також розміру вартості матеріальних збитків, заподіяних власнику або володільцю колісних транспортних засобів, їхніх складових унаслідок пошкодження останнього). До об'єктів товарознавчої експертизи військового майна, техніки та озброєння належать: військове майно, військова техніка та озброєння. Зазначеною експертизою вирішуються наступні завдання: визначення вартості наданих на дослідження об'єктів, що використовуються як військове майно; визначення типу та призначення, а також характеристик та властивостей, виробника, країни походження, року виготовлення наданих на дослідження об'єктів.

5. Екологічна експертиза призначається із метою отримання відомостей про дослідження явищ, процесів і матеріальних об'єктів, пов'язаних із впливом техногенних факторів на стан екосистем, а також виявлення обставин виникнення негативного впливу на навколишнє природне середовище, оцінки наслідків, що настали, та визначення розмірів відшкодування збитків, завданих державі, внаслідок порушення вимог природоохоронного законодавства; визначення розміру збитків від забруднення навколишнього природного середовища, пошкодження або знищення об'єктів тваринного та рослинного світу, що відбулося внаслідок ведення бойових дій та застосування військової техніки та озброєння.

6. Військова експертиза призначається для встановлення обставин застосування та дій військових формувань, а також

встановлення обставин, що призвели до настання тяжких наслідків, загибелі людей, втрати озброєння, військової техніки, об'єктів державної влади й інфраструктури, особистого майна громадян під час застосування військових формувань, напрямку й артилерійської системи під час обстрілу [3].

7. Судово-медична експертиза призначається з метою встановлення причини смерті, отримання відомостей про характер, ступінь тяжкості тілесних ушкоджень, механізм і час їх утворення тощо. Судово-медична експертиза призначається після огляду трупів під час ексгумації у місцях виявлення масових поховань.

Список використаних джерел

1. Про судову експертизу: Закон України від 25 лютого 1994 року № 4038-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>.

2. Офіс Генерального прокурора України. Злочини, вчинені у період повномасштабного вторгнення РФ. URL: <https://www.gp.gov.ua/>.

3. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз : Наказ Міністерства юстиції України № 53/5 від 08.10.1998 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98>.

Саковський Андрій Анатолійович,
директор навчально-наукового
інституту № 2 Національної академії
внутрішніх справ, доктор юридичних наук,
професор;

Атаманчук Володимир Миколайович,
завідувач кафедри криміналістичного
забезпечення та судових експертиз
навчально-наукового інституту № 2
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент;

Волошин Олексій Гнатович,
старший викладач кафедри
криміналістичного забезпечення та судових
експертиз навчально-наукового
інституту № 2 Національної академії
внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ВСТАНОВЛЕННЯ ЗАГИБЛИХ ОСІБ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Жахливі події останніх років на території України, свідками та мимовільними учасниками яких ми стали, спричинили незворотні зміни у всіх сферах суспільного життя українців. Події, які раніше були знайомі нам лише як телевізійні хроніки, так з 2014 року стали реаліями нашого життя: запеклі бої, розірвані міни, зруйновані оселі, зруйновані долі, загиблі військовослужбовці та мирні жителі.